

AGNIESZKA MALISZEWSKA
Łódź

OKREŚLENIA UCZUCIA RADOŚCI W POLSKICH PRZEKŁADACH *PSALTERZA*¹

Tematem tego artykułu jest językowy kształt uczucia radości utrwalony w polskich przekładach *Psalterza*. Radość wyrażona jest niemal we wszystkich psalmach – radość Stwórcy i radość stworzenia – człowieka i kosmosu. Materiał zaczerpnięto z trzech przekładów *Psalterza*; z XVI-wiecznego przekładu J. Wujka² oraz z *Biblii Tysiąclecia*³ i z przekładu L. Staffa⁴, z psalmów – dziękczynnych: 4, 17(18), 29(30), 30(31), 39(40), 40(41), 102(103), 114(115), 115(116), 117(118), 123(124), 125(126), 135(136), 137(138); królewskich: 2, 19(20), 44(45), 71(72), 92(93), 94(95), 95(96), 97(98), 100(101), 109(110), 131(132); hymnicznych: 8, 18(19), 28(29), 32(33), 45(46), 46(47), 64(65), 66(67), 75(76), 99(100), 103(104), 104(105), 105(106), 112(113), 113(114), 116(117), 133(134), 144(145), 145(146), 146(147), 147, 148, 149; kultycznych: 14(15), 23(24); ufnościowych: 22(23), 26(27), 90(91), 124(125), 128(129), 130(131); błagalno-ufnościowych: 15(16), 120(121), 122(123) oraz z hymniczno-dziękczynnego *Ps* 91(92); z królewsko-dziękczynnego *Ps* 20(21) i z dziękczynno-błagalnego *Ps* 84(85)⁵.

Z uwagi na specyfikę tekstu tłumaczonego konieczne okazało się uwzględnienie danych językowych pochodzących z wersji łacińskiej⁶. W zebranym materiale przeważają konstrukcje czasownikowe. Najczęstszy jest łaciński czasownik **laetare** (21 razy) tłumaczony u *WJ* jako *weselić się* 10, *rozweselić się* 4, *uweselić się* 3 oraz jako *radować się* 2, *radować* 1 i *uradować się* 1. W *BT*

¹ W prezentowanej wersji artykułu uwzględniono uwagi poruszone w dyskusji.

² *Psalterz Dawidów w przekładzie ks. Jakuba Wujka z 1594 r.*, z komentarzem ks. J. Frankowskiego, Warszawa 1993 (dalej *WJ*).

³ *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Poznań – Warszawa 1971 (dalej *BT*).

⁴ *Księga Psalmów*, przełożył L. Staff, Bydgoszcz 1993 (dalej *ST*).

⁵ Typologia psalmów wg komentarzy ks. J. Frankowskiego, dz. cyt., s. 259–306.

⁶ *Biblia łacińsko-polska, czyli Pismo Świętego Starego i Nowego Testamentu*. Podług tekstu *Wulgaty*. Wydanie ks. S. Kozłowskiego, Warszawa 1885; *Słownik łacińsko-polski*, pod red. M. Plezi, Warszawa 1969.

laetare jest również najczęściej oddawany jako *weselić się* 7 oraz aż 6 razy pojawia się tu czasownik *cieszyć się* (raz – *cieszyć*), który w wersji Wujkowej nie występuje na miejscu *laetare*. Pięciokrotnie *laetare* tłumaczone jest w *BT* jako *radować się*, raz *pobłogosławić*, raz pojawia się konstrukcja *byli radzi*. W translacji Staffa łac. *laetare* odpowiada *radować się* 11, *radować* 1, *weselić się* 6, *weselić* 1, *cieszyć się* 2.

Czasownik **exultare** występuje 18 razy i tłumaczony jest u *WJ*: *radować się* 7, *radować* 1, *rozradować* 1, *weselić się* 4, *weselić* 2, *rozweselić się* 2, *skakać* 1; w *BT*: *radować się* 6, *radować* 1, *weselić się* 4, *weselić* 1, *cieszyć się* 1, *śpiewać radośnie* 1, *wolać radośnie* 2; *wykrzykiwać radośnie* 1 i *całować* 1; u *ST*: *radować się* 12, *weselić się* 2, *radować* 1, *opiewać radośnie* 1, *całować* 1 i *szumieć* 1.

Ponadto odnotowano trzykrotnie **delectare**, u *WJ*: *rozweselić*, *uweselić*, *dać pociechę*, w *BT*: *uweselać*, *być pełnym radości*, *uradować*; u *ST*: *radować*, *rozradować*, *cieszyć się*. Dwa razy poświadczony są czasowniki: **gaudere** – *WJ*: *rozradować się* 1, *weselić się nad* 1; *BT*: *weselić się* 1, *odnieść triumf* 1, *ST*: *radować się* 1, *cieszyć się* 1 oraz **laetificare** – *WJ*: *rozweselać* 1, *rozweselić* 1; *BT*: *rozweselać* 1, *rozweselić* 1; *ST*: *rozweselać* 1, *weselić* 1. Pojedynczo występują: **commoveare** – *WJ*: *wzruszyć się*, *BT*: *szumieć*, *ST*: *pląsać*; **consolare** – *WJ*: *cieszyć*, *BT*: *pocieszać*, *ST*: *być obroną*; **exhilare** – *WJ*: *uweselić*, *BT*: *rozpogadzać*, *ST*: *weselić*.

Dwa razy poświadczony jest participium praesentis activi *laetans*, – *laetantis*. U Wujka tłumaczone jako *wesoły* 2, w *BT*: *pełna radości* 1, *radosny* 1; u *ST*: *ciesząca się* 1, *radować się* 1.

Wśród rzeczowników najczęściej (11 razy) występuje **exultatio** – *WJ*: *radość* 5, *wesele* 5, *wesoły* 1; *BT*: *radość* 8, *wesele* 2, *uniesienie* 1; *ST*: *radość* 5, *wesele* 4, *radosny* 1. **Laetitia** poświadczona jest 9 razy – *WJ*: *radość* 2, *wesele* 7; *BT*: *radość* 9; *ST*: *radość* 5, *wesele* 5, *uradować* 1.

Dwa razy odnotowano rzeczownik **gaudium** – *WJ*: *wesele* 2; *BT*: *taniec* 1, *śmiech* 1; *ST*: *radość* 1, *wesele* 1.

Zestawienie to ukazuje różnice między przekładem XVI-wiecznym i współczesnym. Gdy u Wujka *laetitia* tłumaczona jest 7 razy jako *wesele*, to w *BT* zawsze łac. *laetitia* odpowiada *radość*. Łacińskie *laetare* 17 razy jest oddawane przez wyrazy związane z czasownikiem *weselić* – *weselić się*, *rozweselić się*, *uweselić się*. Powyższe przykłady ilustrują preferencję rodziny wyrazów *wesele*, *weselić się* w translacji Wujka.

Jednak pomimo tej różnicy wypada zauważyć, że najczęstsze czasowniki *weselić się*, *radować się*, *cieszyć się* oraz rzeczowniki *radość* i *wesele* są dla siebie synonimami i występują zamiennie. Stan ten potwierdza *Słownik staropolski*, w którym zarówno *radość* i *wesele* traktowane są synonimicznie, obu słowom odpowiadają łacińskie *gaudium* i *laetitia*⁷.

⁷ *Słownik staropolski*, red. S. Urbańczyk, Wrocław od 1953.

Porównanie leksyki pozwala dostrzec podobieństwa i różnice między XVI-wieczną translacją ks. Jakuba Wujka a tłumaczeniami nowszymi. Specyfika leksyki związana jest z chronologią translacji. W tekście Wujkowym występuje czasownik *uweselać* uznany przez K. Pisarkową za archaiczny pod względem prefiksalnym⁸. Słownictwo ukazuje też swoistość obu przekładów XX-wiecznych. Analiza materiału pokazuje, iż przekład Staffa jest bliższy Wujkowemu niż tłumaczenie psalmów z *Biblii tynieckiej*. W badanym tekście wyrazy określające stan radości występują bądź pojedynczo, bądź tworzą jednostki wieloelementowe⁹. Okazało się, że wśród jednostek jednoelementowych tożsamych znaleziono 31 miejsc wspólnych dla przekładu Wujka i Staffa, np.: *Ps 94(95)*. 1 *WJ radować się – ST radować się*, łac. *exultare*, gdy w *Biblii Tysiąclecia* przetłumaczono *śpiewać radośnie*. Miejsc tożsamyh dla przekładu Wujka i *Biblii tynieckiej* jest 21, pośród jednostek jednoelementowych. Istnieją konteksty tożsame pod względem analizowanej leksyki dla wszystkich trzech przekładów. Ilustruje to wers piąty z *Psalmu 45(46)*, gdzie u Wujka *Strumienie rzeki rozweselają Miasto Boże*, również u Staffa i w *BT* w tym samym otoczeniu występuje forma *rozweselają*, por. łac. *laetificare*. Znajdujemy również w tych samych kontekstach w każdej z translacji inne leksemy, np. łac. *laetare* z *Psalmu 103(104)*,³¹ u Wujka przetłumaczone jest jako *weselić*, w *BT* *cieszyć się*, u Staffa *radować się*. Uczucie radości jest w psalmach często wyrażane przez połączenia szeregowe, np. *exultemus et laetemur Ps 117(118)*, 24, co u Wujka jest oddane jako *radujmyż się i weselmy*. Połączenia szeregowe mogą być wieloelementowe, np. trójczłonowe – *Ps 97(98)*, 4 łac. *cantate, et exultate, et psallite*. Szereg ten został przetłumaczony przez Wujka jako *śpiewajcie, weselcie się i grajcie*, w *BT* *cieszcie się, weselcie i grajcie*, u Staffa *śpiewajcie, radujcie się i grajcie*. Interesujące jest tu pojawienie się leksemów **grać** i **śpiewać**. „Głoszenie wszelkich dzieł Boga [...] stanowiło niewyczerpane źródło radości. Owa radość odzwierciedlała podziw, entuzjazm i wdzięczność, a wyrażała się w okrzykach, w muzyce i w gestach”¹⁰.

W materiale znalazły się 3 hebraizmy, tak specyficzne dla tłumaczeń biblijnych. Struktura tylko jednego z nich zachowana została we wszystkich trzech translacjach, łacińskie *laetare in laetitia* z *Ps 105(106)*, 5 odnajdujemy u Wujka jako *rozweselić się weselem*, w *BT* jako *radować się radością* i u Staffa jako *radować się weselem*. Hebraizm z *Psalmu 131(132)*, 16 łac. *exultatione exultare*, u Wujka pozostało *weselem weselić się*, podczas gdy w obu przekładach XX-wiecznych połączenie to tłumaczone jest przez pojedynczy czasownik *radować*. Podobnie łacińskie *laetificare in gaudio* z *Psalmu 20(21)*, 7 w *Psalterzu* Wujka

⁸ K. Pisarkowa, *Historia składni języka polskiego*, Wrocław 1984, s. 99.

⁹ Badane jednostki językowe podzielono na jedno- i wieloelementowe, a wśród nich wyróżniono: a) tożsame (*radować – radować*), b) synonimiczne (*radować – weselić*), c) oddalone znaczeniowo, choć występujące w tym samym kontekście (*radować – całować*).

¹⁰ *Wprowadzenie w myśl i wezwanie ksiąg biblijnych*, tom 7 – *Pieśni Izraela*, opracowali ks. A. Strus SDB, ks. J. Warzecha SAC, ks. J. Frankowski, Warszawa 1988, s. 54.

oddane jako *rozweselić w radości*, w przekładach współczesnych zastąpiono je zwrotem *napęlić radością BT* i *radością napęlić ST*.

Niezmiernie ciekawe są jednostki nietypowe ubogacające synonimikę. Obok Wujkowego *niech się wzruszy morze Ps 95(96), 11*, łac. *commoveatur mare*, znajdujemy bezpośrednio wyrażone: *niech morze szumi* w *BT* i metaforyczne *niech płąsa morze* u Staffa. W *Biblii Tysiąclecia* odnajdujemy bardziej zrozumiałą dla współczesnego czytelnika jednostkę *szumieć*, nawiązującą do rzeczywistej właściwości morza. Podobny schemat reprezentuje fragment *Psalmu 97(98), 7 WJ* *niech się od radości wzruszy morze*, łac. *moveatur mare* i w obu przekładach współczesnych *Niech szumi morze*. W 12 wersie *Psalmu 95* mamy w wersji Wujka: *Tedy skakać będą wszystkie drzewa leśne przed Panem*, łac. *Tunc exultabunt omnia ligna silvarum*. Zaskakujący dla współczesnego czytelnika *Psalterza Dawidowego* leksem **skakać**, użyty na wyrażenie radości, został zastąpiony w *BT* przez czasownik *radować się*: *niech się także radują wszystkie drzewa leśne*. Znajdujemy tu metaforę personifikującą drzewa i przypisującą im zdolność radowania się. Inaczej poradził sobie z tłumaczeniem Staff (zrezygnował z przenośni): *niech szumią głośno wszystkie drzewa leśne*. Tymczasem czasownik *skakać* na oznaczenie radości wpisany jest w znaczenie łac. *exultare*, którego pierwotnym znaczeniem było ‘podskakiwać’, a wtórnym ‘cieszyć się, radować, nie posiadać się z radości’. Podczas gdy u Wujka *Odmieniłeś mi płacz mój w wesele 29(30), 12*, łac. *Convertisti planctum meum in gaudium mihi*, u Staffa analogicznie *Zmienileś w radość żalność moją*, to w *BT* *Biadania moje zmienileś mi w taniec*. Leksem **taniec** niewątpliwie wyraża tu radość, por. łacińskie *gaudium*, zwłaszcza że przeciwstawiony jest biadaniu. **Skakać, płąsać, wzruszyć się, taniec** wyrażają ruch. Użycie tych leksemów sprawia, że radość jest w psalmach wyrażona dynamicznie.

Uważam, że poniższe różnice, zwłaszcza między *WJ* a *BT*, wskazują na tendencję do wyjaśniania tekstu współczesnemu czytelnikowi psalmów. Segmentowi *Abyś uweselił oblicze oliwą WJ 103(104), 15* odpowiada w *BT*, *by rozpogadzać twarze oliwą*, łac. *ut exhilaret faciem in oleo*. Łaciński czasownik *exhilare* ‘rozweselać, cieszyć, radować’ ma także przenośne znaczenie – ‘rozjaśniać’. W polu pojęcia **radości** pojawia się także leksem **śmiech**, na miejscu łacińskiego *gaudium*, w konstrukcji *Wtedy usta nasze były pełne śmiechu BT 125(126), 2*, gdy u Wujka mamy *Tedy się napęliły weselem usta nasze* i u Staffa *Wtedy usta nasze były pełne wesela*. Związek **usta pełne śmiechu** jest o wiele bardziej zwarty znaczeniowo, wszak śmiech wydobywa się z ust. Ten ostatni fragment to również przykład uwspółcześnienia przekładu.

Analiza semantyczna pokazuje, że *radować się* może Bóg, człowiek lub natura. *Radujący się* człowiek obdarzony jest przez psalmistę dodatkowo wartościującymi cechami, które określają kim ów człowiek jest i mówią o jego postawie wobec Pana. **Sprawiedliwy** – *Sprawiedliwi radują się BT 106(107), 42*; *Sprawiedliwi weselą się WJ 66(67), 5*; **Pobożny** – *Pobożni radują się BT*

106(107), 42; **Święty** – *niech się weselą święci* BT 149, 5; **Wierny** – *Wierni Pana radować się będą* ST 131(132), 1. W tekście psalmów źródłem radości jest sam Bóg, który może być nazwany **Panem** – *radujmy się w Panu* ST 94(95), 1; *ludzie sprawiedliwi radujcie się w Panu* WJ 31(32), 11; *wierni radujcie się w Panu* ST 31(32), 11; *wszyscy, którzy Pana szukają niech się rozradują w Panu* WJ 39(40), *wszyscy, którzy Pana szukają niech radują się i weselą w Panu* ST 39(40), 17; *Weselcie się, sprawiedliwi, w Panu* WJ 32(33), 1 i WJ 96(97), 12; *Weselcie się i radujcie, wierni, w Panu* ST 31(32), 11. Przyczyną radości jest **Bóg**: *wszyscy, co Boga szukają radują się i weselą w Bogu* BT 39(40), 17 nazywany **Jahwe**: *będę radował się w Jahwe* BT 103(104), 34; *Cieszcie się sprawiedliwi i weselcie w Jahwe* BT 31(32), 11. Przyczyną radości jest również **Bóg–Król**: *a synowie syjońscy niech się radują w Królu swoim* WJ 149, 2 oraz **Bóg–Stwórca**: *niech się radują Izrael w swoim stwórcy* ST 149, 2; *niech się weseli Izrael w Stworzycielu swoim* WJ 149, 2.

Dusza, serce i język w poetyckim tekście psalmów przedstawiają człowieka: *dusza się raduje* BT 15(16), 9; *Przetoż się uweseliło serce* WJ 15(16), 9; *serce cieszy się* BT 15(16), 9; *serce raduje się w Panu* ST 32(33), 21; *raduje się język* ST 15(16), 9; *rozradował się język* WJ 15(16), 9. Jest to zgodne z konwencją poezji hebrajskiej, ukazującej całość za pomocą właściwych jej elementów.

Człowiek raduje się przymiotami Boga, takimi jak: **łaska** – *raduję się i cieszę jego łaską* ST 30(31), 8; *Weselę się z Twojej łaski* BT 30(31), 8; **miłosierdzie** – *będę się radował w miłosierdziu Pana* WJ 30(31), 8; **moc** – *Król rozweseli się w mocy Pana* WJ 20(21), 2; **potęga** – *Król się weseli z potęgi Jahwe* BT 20(21), 2; **siła** – *Król się raduje siłą Pana* ST 20(21), 2; **sprawiedliwość** – *(pokolenia) radują się Twą sprawiedliwością* BT 144(145), 7; *(pokolenia) radują się sprawiedliwością Pana* ST 144(145), 7; *narody będą się weselić z Sprawiedliwości Pana* WJ 144(145), 7. Człowiek weseli się i raduje z dzieł Pana: *będę się radował w uczynkach rąk twoich* WJ 91(92), 5; *raduje się dziełami rąk Twoich* BT 91(92), 5. Przyczyną radości jest nawet ów dzień, który Pan uczynił WJ 117(118), 24. Radość powodują dobra ziemskie, takie jak chleb i wino – *Chleb i wino rozwesela serce ludzkie* BT 103(104), 14, 15, lecz także i tu przyczyną radości są dobra wychodzące z rąk Pańskich. Człowiek w psalmach cieszy się z tych dzieł i postanowień Pana, które łączą się bezpośrednio z atrybutami Boga. Wyroki i sądy Pana, zawsze sprawiedliwe są dla ludów i narodów źródłem radości – *rozradowały się Córki Judzkie, dla sądów Pana* WJ 96(97), 8; *radują się córki Judy z wyroków Jahwe* ST 96(97), 8. *Król rozraduje się wielce w zbawieniu Pana* WJ 20(21), 2; *Król weseli się pomocą Pana* ST 20(21), 2; *Król cieszy się z pomocy Jahwe* BT 20(21), 2; *Chcemy się cieszyć z ocalenia króla* BT 19(20), 6; *Rozweselimy się w wybawieniu (króla)* WJ 20(21), 2 – dla człowieka przyczyną radości jest ingerencja Boga w świat – *gdy pomaga, gdy ratuje, gdy ucisza burzę* Ps 107(106), 29, 30 i *uspokoily się morskie fale. Tedy radowali się ich spokojem; będziemy się cieszyć z twego zwycięstwa* ST 19(20), 6. Wers 4 z Psalmu 22(23) pokazuje, że cieszyć

mogą przedmioty: *laska twoja i kij twój, te mię cieszyły*. One jednak nie tyle cieszą, co pocieszają i są rękojmią opieki Boga–Pasterza podczas wędrówki pośród cienia śmierci. Bóg jest sprawcą radości człowieka, gdy obdarza go potomstwem – *Który czyni, iż niepłodna mieszka w domu, czyniąc matkę prze syny wesolą WJ 112(113), 9; On każe bezpłodnej w domu stać się matką cieszącą się dziećmi ST 112(113), 9*. Człowiek zaś może się cieszyć nawet z czyjegoś upadku. Dowodem na to jest wers 12 *Ps 40* w przekładzie Staffa: *nieprzyjaciel mój nie będzie cieszył się z mej klęski*.

Stwórca występuje jako czynny sprawca radości i jako podmiot radość przeżywający. Bóg rozwesela człowieka – *Boś mię rozweselił, Panie, w stworzeniu twoim. WJ 91(92), 5; (Panie) rozweselisz (króla) w radości obliczem twoim WJ 20(21), 7*. Bóg raduje cały świat, wszystkich ludzi – *Rozradujesz świat od wschodu do zachodu ST 64(65), 9; Kraje zaranne i wieczorne uweselisz WJ 64(65), 9*. Pan raduje się z tego, co sam stworzył – *Jahwe się raduje z dzieł swoich BT 103(104), 31; będzie się Pan weselił w uczynkach swoich WJ 103(104), 31*. Bóg raduje się dziełem swych rąk i stworzenie raduje się w Bogu. Radość, której źródłem jest Stwórca, objawia się poprzez stworzenie i wraca do tego, Który stworzył. W badanych tekstach radość jest udziałem nie tylko ludu, ale i całej natury: **nieba**: *niech się radują niebiosy ST 95(96), 11; niech się weselą niebiosy WJ 95(96), 11; niech się cieszy niebo BT 95(96), 11*; **ziemi**: *niech się raduje ziemia WJ 96(97), 1; raduj się ziemio ST 96(97), 1*; **pól**: *niech się radują pola ST 95(96), 12, 13*; **słońca**: *słońce raduje się jak bohater ST 18(19), 6; weseli się jak olbrzym BT 18(19), 6; Rozweseliło się jako olbrzym na bieżenie w drogę WJ 18(19), 6*; **wysp**: *radujcie się mnogie wyspy ST BT 96(97), 1*; **gór**: *a góry społem niech się weselą przed oblicznością Pańską WJ 97(98), 8; wszystko raduje się i weseli ST 64(65), 14*; **strumieni** *Ps 45(46), 5 WJ*. Radość natury bywa wyrażona metaforycznie. Ziemia przedstawiona jako rodząca zostaje, za sprawą Stwórcy nawodniona: *Ze dżdżu i rosy rozweseli się rodząca WJ 64(65), 10, 11*. W przekładzie Staffa przenośnie *deszcz sphywający raduje kielki*.

Rzeczowniki, przymiotniki wyrażające stan, uczucie radości funkcjonują w analizowanych kontekstach podobnie jak czasowniki. Za ciekawe semantycznie należy uznać utożsamienie Boga z radością: *O Boże, radości moja WJ 31(32), 7*. Charakterystyczne są ciągi: **napelnić / otoczyć radością / weselem**: *(Jahwe) napelniasz (króla) radością przed Twoim obliczem BT 20(21), 7; Tedy się napelniły weselem usta nasze WJ 125(126), 2; otoczysz mnie radością z mego ocalenia BT 31(32), 12*. Metaforyczne ujęcie odnajdujemy w translacji Staffa w *Psalmie 29(30), 12 – oblec weselem – oblokłeś mnie weselem*. Jeszcze ciekawsza i zaskakująca metaforyka zastosowana jest przez tłumaczy w *Psalmie 64(65), 13, 14, tu wzgórze przepasują się weselem, a doliny (...) wznoszą okrzyki radości*. Ksiądz Wujek ten sam wers przetłumaczył: *a pagórki okryją się wesolym urodzajem*. **Radość i wesele** są antonimami **leż** i **placzu**: *Placz nadchodzi z wieczora, a rankiem przyniosą (panny, bliskie jej) z weselem i z*

radością WJ 44(45), 15, 16 okrzyki radości BT 29(30), 6; Do wieczora będzie trwał płacz, a do poranku wesele WJ; Wieczór przynosi łzy, rano wraca wesele ST. Zarówno ciąg z weselem, jak i z radością, (który może tworzyć połączenie szeregowie): (dziewice) kroczą z radością i weselem ST 44(45), 15, 16; przynoszą (panny, bliskie jej) z weselem i z radością WJ 44(45), 15, 16 oraz w radości i wśród radości określają sposób działania, nazywają stan towarzyszący innej czynności czy sytuacji: sławcie Boga z radością BT 65(66), 1; z radością stańcie przed obliczem Pana ST 99(100), 2; niech głoszą z radością dzieła Pana ST 106(107), 22; (Ci którzy sieją ze łzami) będą żąć w radości WJ 125(126), 5; (którzy we łzach sieją) żąć będą w radości BT; (którzy siali ze łzami) niech zbierają w radości ST; Bóg wywiódł lud swój wśród wesela ST 104(105), 43; z powrotem przychodzą wśród radości BT 125(126), 6.

Zarówno przykłady z czasownikami, jak i z innymi częściami mowy pokazują, że początkowo przerośnięte, typowe dla stylu przekładów *Pisma świętego* konstrukcje (np. **radować się w Panu, weselić się w Panu**) zleksykalizowały się. Nabrały cech związków stałych i powtarzalnych, stały się frazeologizmami. Przyczynił się do tego stały kontekst składniowy.

Powyższa analiza pokazuje, iż przekład Staffa jest bliższy Wujkowemu. *Biblia tyniecka* w analogicznych kontekstach wykazuje tendencję do rozbijania frazeologizmów i do przybliżania tekstu współczesnemu odbiorcy.

EXPRESSION DE LA JOIE DANS LES TRADUCTION POLONAISES DU PSAUTIER

Résumé

Le moyen d'exprimer la joie dans les 3 versions polonaises du Psautier: celle de Wujek, celle de la Bible du Millénaire et celle de Staff, constitue l'objet de cet article. On a comparé le lexique et les métaphores concernant la joie avec leurs équivalents dans le texte latin. On a constaté l'apparition des locutions phraséologiques.

